

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 239/2021-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Margita Lonská, s. r. o., Kalinčiakova 25, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka a konateľka spoločnosti JUDr. Margita Lonská, proti postupu Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 273/2014 a proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 250/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 273/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Bratislava IV sa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 273/2014 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie **2 500 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu elektronickou formou 21. apríla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn.

7 C 273/2014 (ďalej aj „konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 250/2019 [spisovú značku konania zistil ústavný súd vlastným prieskumom o stave konania na krajskom súde, pozn. (ďalej aj konanie krajského súdu“; spolu s konaním okresného súdu ďalej aj „napadnuté konanie“]. Sťažovateľ ďalej navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu a krajskému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 eur, ktoré mu bude povinný vyplatiť okresný súd a krajský súd, a to spoločne a nerozdielne, a súčasne žiada, aby mu ústavný súd uhradil vyčíslenú náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 239/2021-13 z 1. júna 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Zo sťažovateľom predneseného skutkového stavu vyplýva, že v napadnutom konaní má procesné postavenie žalovaného a konanie iniciovala jeho bývala manželka, ktorá 31. októbra 2014 podala okresnému súdu návrh (žalobu) na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj „BSM“). Pokiaľ ide o priebeh konania na okresnom súde, sťažovateľ síce priznáva istú náročnosť konania, a to v časti určenia predmetu a hodnoty BSM, ako aj spôsobu a rozsahu jeho vyporiadania, k celkovej dĺžke napadnutého konania však podľa jeho názoru prispel najmä neefektívny postup okresného súdu, ktorý okrem potrebných dôkazov (napríklad vykonanie znaleckého dokazovania na účel určenia hodnoty predmetu BSM, pozn.) vykonával aj výsluchy svedkov, ktoré podľa sťažovateľa nemohli mať vplyv na správne určenie predmetu BSM.

4. Okresný súd v napadnutom konaní rozhodol až takmer po piatich rokoch od začiatku konania, a to rozsudkom č. k. 7 C 273/2014-1284 z 31. mája 2019 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“), proti ktorému podal sťažovateľ odvolanie zo 17. júna 2019. V tejto súvislosti namieta aj postup odvolacieho súdu a poukazuje na skutočnosť, že ku dňu podania ústavnej sťažnosti krajský súd o jeho odvolaní nerozhodol a nevykonal ani žiadny úkon, v dôsledku čoho nepozná ani spisovú značku odvolacieho konania. Na podklade uvedeného zdôraznil, že konanie krajského súdu sa rovnako vyznačuje nečinnosťou, ktorá má za následok porušovanie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. S odkazom na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu sťažovateľ poukázal na účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a zároveň uviedol, že v konaní pred okresným súdom bol aktívny, navrhoval a akceptoval dokazovanie, ktoré bolo vo vzťahu k prejednávanej veci zásadné a, naopak, rozporoval dôkazy, ktoré s predmetom sporu nesúviseli. Na podklade deskripcie priebehu konania pred súdom prvého stupňa a v spojení s judikatúrou ústavného súdu rezultoval, že ani prípadná zložitnosť predmetu sporového konania nezbavuje sudcu zodpovednosti za prietahy v konaní.

6. Nečinnosť všeobecných súdov podľa sťažovateľa negatívne vplýva aj na riešenie jeho bytovej otázky, pretože obe nehnuteľnosti patriace do predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov (rodinný dom aj byt, pozn.) užíva jeho bývalá manželka a on býva v nájomnom byte, keďže okrem

majetku tvoriaceho predmet BSM nevlastní iný majetok, ktorý by mohol použiť ako zábezpeku pri žiadosti o úver na bývanie a kúpe vlastnej nehnuteľnosti na bývanie. Sumarizujúc skutkový stav napadnutého konania a s akcentom na vynaložené náklady právneho zastúpenia, sťažovateľ v závere ústavnej sťažnosti odôvodnil aj výšku požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia.

III.

Vyjadrenia všeobecných súdov a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd sa k podanej ústavnej sťažnosti nevyjadril, a to s odôvodnením, že nedisponuje súdnym spisom z namietaného konania, keďže spisový materiál bol 17. októbra 2019 (správne má byť 31. októbra 2019, pozn.) predložený krajskému súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

8. Krajský súd vo svojom vyjadrení odkázal na stanovisko sudkyne spravodajkyne Mgr. Dubovskej, z ktorého vyplýva, že súdny spis bol odvolaciemu súdu predložený 31. októbra 2019, v dôsledku personálnych zmien jej bol pridelený 11. januára 2021 a v čase predloženia vyjadrenia o stave napadnutého konania predsedovi krajského súdu (t. j. 18. júna 2021, pozn.) bola právna vec sťažovateľa naštudovaná a pripravená na rozhodnutie. Sudkyňa spravodajkyňa ďalej poukázala na personálne zmeny v zložení senátu krajského súdu a nadmerný počet pridelených vecí, ktoré predstavovali objektívne dôvody brániace skoršiemu rozhodnutiu o odvolaní sťažovateľa.

III.3. Replika sťažovateľa:

9. Podľa sťažovateľa z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že trvalo takmer päť mesiacov, kým súdny spis predložil krajskému súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní, z čoho sťažovateľ odvodzuje opätovný záver o existencii zbytočných priet'ahov v konaní okresného súdu. Sťažovateľ podrobil kritickej optike aj absenciu bližšieho vyjadrenia okresného súdu k podanej ústavnej sťažnosti a akcentoval, že okresný súd nevyvinul ani elementárnu iniciatívu na zabezpečenie si súdneho spisu a podanie aspoň stručného stanoviska, ktorým by objasnil dôvody vzniku zbytočných priet'ahov v jeho konaní. K vyjadreniu krajského súdu sťažovateľ uviedol, že ani nadmerný počet rozhodovanej agendy nepredstavuje okolnosť vylučujúcu zodpovednosť súdu za spôsobené priet'ahy v konaní a ústava mu aj v takom prípade garantuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

10. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania vrátane ich príloh a súdneho spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je založená na jeho tvrdení, že k porušeniu tohto

práva došlo nečinnosťou a nesústredeným postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní.

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, I. ÚS 250/2020).

13. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o rozhodnutie.

14. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 272/04, III. ÚS 130/2020, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 305/2021) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci a jej význam pre sťažovateľa.

IV.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa postupom okresného súdu v napadnutom konaní

16. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že namietané konanie nie je možné hodnotiť ako právne zložitú, keďže konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a spravidla sa nevyznačuje osobitnou právnou zložitou. Na strane druhej a s prihliadnutím na obsah súdneho spisu je nutné rezultovať, že v napadnutom konaní existuje istá skutková zložitosť, keďže predmet vyporiadania BSM nebol stranami sporu na začiatku napadnutého konania jednoznačne (presne a s určitosťou) vymedzený a skutkovú náročnosť konania vníma aj samotný sťažovateľ (bod 3 tohto nálezu, pozn.). Na dĺžku napadnutého konania výrazne vplývala skutočnosť, že vo veci bolo potrebné vykonať viacero znaleckých dokazovaní (k hodnote nehnuteľností, ako aj obchodného podielu) a okrem predloženia znaleckých posudkov bolo potrebné ustanovených

znalcov vypočúť (§ 208 ods. 3 CSP). Navyše, skutkovú zložitost' v prejednávanej veci sťažovateľa verifikuje aj rozsah súdneho spisu, ktorý ku dňu jeho predloženia krajskému súdu obsahoval celkom 1404 listov (pre úplnosť ústavný súd poznamenáva, že rozsiahlosť spisového materiálu spôsobuje aj duplicita podaní sporových strán, ako aj priložených dôkazov, pozn.). Ústavný súd preto pri posudzovaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní a v súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy prihliadol aj na zvýšenú skutkovú zložitost' veci.

17. Ako *obiter dictum* ústavný súd poznamenáva, že konanie o vyporiadanie BSM je konaním, v ktorom majú účastníci na oboch stranách sporu postavenie žalobcu, ako aj postavenie žalovaného (*iudicium duplex*). Táto skutočnosť sa prejavuje najmä tým, že podaním návrhu je uplatnené i právo žalovaného na vyporiadanie BSM súdom a taktiež jeho právo na súdnu ochranu v takejto veci vrátane práva na doručovanie rozhodnutí, akým je aj rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (III. ÚS 97/2021). Pre porovnanie k účinnosti späťvzatia žaloby treba aj súhlas žalovaného, a to i v prípade, že k späťvzatiu došlo skôr, než začalo konanie (§ 146 ods. 2 CSP, Najvyšší súd Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 52/2008, sp. zn. 6 Cdo 40/2012).

18. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Konštatuje, že z obsahu predloženého súdneho spisu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by v súvislosti s doterajšou dĺžkou namietaného konania bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa (k tomu pozri aj bod 20 tohto nálezu, pozn.).

19. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Z obsahu predloženého súdneho spisu vyplýva, že konanie na súde prvej inštancie začalo 31. októbra 2014, keď bývala manželka sťažovateľa doručila návrh (žalobu), ktorým sa domáhala vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Okresný súd vykonal dokazovanie, uskutočnil niekoľko súdnych pojednávaní a 31. mája 2019 vyhlásil rozsudok č. k. 7 C 273/2014-1284. Proti uvedenému rozsudku podal sťažovateľ 18. júna 2019 odvolanie, ku ktorému sa žalobkyňa vyjadrila v podaní doručenom okresnom súdu 9. septembra 2019. Okresný súd následne uznesením č. k. 7 C 273/2014-1376 z 18. septembra 2019 rozhodol o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu o zaplatení súdneho poplatku za podanie odvolania a reagoval aj na ostatné skutkové okolnosti (napr. späťvzatie odvolania žalobkyne, ktoré bolo z hľadiska obsahu posúdené ako návrh na vydanie opravného uznesenia – k tomu pozri bod 21 tohto nálezu; na sťažovateľom vrátený platobný príkaz na úhradu súdneho poplatku, pozn.) a súdny spis 31. októbra 2019 predložil krajskému súdu, ktorý napadnutý rozsudok okresného súdu v časti zmenil a v jednom výroku vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (bod 25 tohto nálezu, pozn.).

20. Bez potreby podrobnej analýzy jednotlivých úkonov uskutočnených okresným súdom v napadnutom konaní ústavný súd dospel k záveru, že okresnému súdu síce nie je možné vyčítať absolútnu nečinnosť, pretože vykonával rozsiahle dokazovanie a opakovane musel reagovať na nové skutkové tvrdenia, návrhy na doplnenie dokazovania (prednášané najmä žalobkyňou, pozn.), ako aj uplatnenia procesných práv zo strany sťažovateľa (napr. žiadosť o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v celom rozsahu z 8. marca 2016, sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu o zaplatení súdneho poplatku za podanie odvolania z 15. augusta 2019, pozn.),

čím nepochybne došlo k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav však neznáša oprávnená osoba (sťažovateľ ani žalobkyňa, pozn.) a nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016). Na strane druhej, uvedené nemení nič na tom, že postup súdu prvej inštancie sa vyznačoval kratšími obdobiami nečinnosti a nesústredeným prístupom, a to predovšetkým v súvislosti s vykonaním dokazovania. *Exempli causa*, po vydaní uznesenia č. k. 7 C 273/2014-316 z 30. októbra 2015, ktorým okresný súd nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil znalkyňu, aby určila trhovú hodnotu v uznesení špecifikovaných nehnuteľností, žalobkyňa 14. decembra 2015 požiadala o ohodnotenie aj ďalších nehnuteľností patriacich do BSM, pričom k ustanoveniu identickej znalkyne došlo až po opakovanom návrhu žalobkyne na doplnenie dokazovania (datovaný 23. mája 2016, pozn.) a stanovisku žalobkyne, ktoré si vzhľadom na skutkový stav vyžiadal okresný súd, a to uznesením č. k. 7 C 273/2014-705 z 12. septembra 2016 (t. j. viac ako deväť mesiacov od podania návrhu na doplnenie dokazovania, pozn.). Ustanovená znalkyňa ale z rodinných dôvodov odmietla výkon nového znaleckého úkonu (podanie datované 20. októbra 2016, pozn.) a v nariadení znaleckého dokazovania zostal okresný súd pasívny, a to až do 27. apríla 2017 (nečinnosť v trvaní viac ako šesť mesiacov, pozn.), keď sťažovateľ všeobecný súd informoval o zadaní súkromného znaleckého posudku, ktorý súdu predložil 17. mája 2017. Následne okresný súd až 20. októbra 2017 vyzval žalobkyňu, aby sa vyjadrila k súkromnému znaleckému posudku (t. j. viac ako päť mesiacov od predloženia posudku, pozn.), ktorá na výzvu súdu reagovala podaním doručeným 23. novembra 2017 a požiadala, aby bol v tejto veci súdom znovu ustanovený znalec. Okresný súd v mesiaci január 2018 pristúpil k prieskumu pracovnej vyťaženia znalcov a uznesením č. k. 7 C 273/2014-773 z 24. januára 2018 nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil novú znalkyňu, ktorá znalecký posudok predložila okresnému súdu 20. apríla 2018. Kratšie obdobie nečinnosti okresného súdu možno vnímať aj pri posudzovaní žiadosti sťažovateľa o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov z 8. marca 2016, o ktorej okresný súd rozhodol až po viac ako piatich mesiacoch, a to uznesením č. k. 7 C 273/2014-702 z 31. augusta 2016.

21. Navyše, istú mieru nesústredenosti okresného súdu potvrdzuje aj skutočnosť, že okresný súd na návrh žalobkyne vydal opravné uznesenie č. k. 7 C 273/2014-1342 z 1. augusta 2019, ktorým v časti prvého bodu výroku č. I svojho rozsudku opravil špecifikáciu nehnuteľností prikázaných do výlučného vlastníctva žalobkyne z vyporiadaného bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

22. V kontexte uvedeného ústavný súd pripomína, že zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho nesústredenou a neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán sporu (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08, I. ÚS 269/2021).

23. V nadväznosti na argument sťažovateľa, že okresnému súdu trvalo takmer päť mesiacov, kým súdny spis predložil krajskému súdu (bod 9 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd upriamuje pozornosť na § 373 ods. 3 CSP, ktorý v spojení s § 374 CSP ustanovuje explicitnú povinnosť súdu prvej inštancie, aby v súlade s princípom kontradiktórnosti konania vyzval sporové strany na vyjadrenie k podanému odvolaniu a predneseniu odvolacej repliky a dupliky. Zabezpečenie vykonania uvedených úkonov sa však prirodzene spája aj s plynutím času, ktorý sa poskytuje sporovým stranám na vyjadrenie a zároveň sa vyžaduje aj na uskutočnenie súvisiacich administratívnych úkonov zo strany súdu prvej inštancie. Súčasne je nutné akcentovať, že súdny

spis na rozhodnutie odvolaciemu súdu nie je v zásade prípustné predložiť bez toho, aby súd prvej inštancie dodržal svoju povinnosť vykonať procesné úkony spojené s doručovaním odvolania, ako aj prípadne iný procesný postup predpokladaný dikciou § 373 a nasl. Civilného sporového poriadku. *Ipsa facto*, sťažovateľ si musí byť vedomý skutočnosti, že v prípade iniciovania odvolacieho konania sa predĺži aj doba konania okresného súdu spojená práve s výkonom už zmieňovaného procesného postupu. Vychádzajúc z obsahu predloženého súdneho spisu, ústavný súd ďalej poznamenáva, že časový interval predloženia súdneho spisu odvolaciemu súdu bol ovplyvnený napríklad aj podaním sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu o zaplatení súdneho poplatku za podanie odvolania vydaného vyšším súdnym úradníkom z 12. augusta 2019 (bod 19 tohto nálezu, pozn.).

24. V konklúzii už prezentovaných skutočností ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľa postupom okresného súdu nepochybne došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

IV.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa postupom krajského súdu v napadnutom konaní

25. Ústavný súd pristúpil aj k posúdeniu namietaného postupu krajského súdu. Z obsahu predloženého súdneho spisu vyplýva, že spisový materiál bol odvolaciemu súdu predložený 31. októbra 2019 a na základe rozvrhu práce krajského súdu na rok 2021 bol súdny spis 11. januára 2021 pridelený od sudkyne spravodajkyne [REDACTED] novej sudkyňi, [REDACTED]. Krajský súd o odvolaní sťažovateľa rozhodol rozsudkom č. k. 7 Co 250/2019-1416 z 15. decembra 2021 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil a zrušil iba výrok týkajúci sa vyčíslenia súdneho poplatku za konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov a v tejto časti vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie. Súdny spis bol okresnému súdu vrátený 21. decembra 2021.

26. K postupu krajského súdu je zároveň potrebné uviesť, že v odvolacom konaní došlo k zmene osoby zákonného sudcu (z označenia zloženia senátu uvedeného v záhlaví rozsudku krajského súdu a s prihliadnutím na rozvrh práce odvolacieho súdu účinného v decembri 2021 je možné prezumovať aj opakovanú zmenu na pozícii sudkyne spravodajkyne – [REDACTED], pozn.), s čím sa prirodzene spája aj potreba naštudovania si pridelenej veci. V okolnostiach danej veci je zároveň potrebné prihliadať aj na existenciu skutkovej náročnosti a rozsiahlosť súdneho spisu (bod 16 tohto nálezu, pozn.). V danej veci ústavný súd dáva do pozornosti aj skutočnosť, že ak krajský súd vo veci koná ako súd odvolací, jeho úlohou je posúdiť vecnú správnosť odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie a spravidla nevykonáva vo veci procesné úkony (§ 378 a nasl. CSP) a nie je povinný ani nariadiť pojednávanie (§ 385 CSP), to ale neznamená, že sa vecou nezaobera a že je v odvolacom konaní nečinný. Z tohto uhla pohľadu bolo potrebné nazerať aj na napadnuté konanie krajského súdu.

27. Napriek tomu, že sa v odvolacom konaní vyskytlo obdobie nečinnosti, a to od predloženia súdneho spisu (31. október 2019, pozn.) do pridelenia sťažovateľovej veci novej sudkyňi (11. január 2021, pozn.), a predmetné obdobie nie je možné žiadnym spôsobom považovať

za ospravedlniteľné konanie odvolacieho súdu, *vice versa* vzhľadom na skutočnosť, že krajský súd svojím rozsudkom v merite veci *de facto* rozhodol a rozsudok okresného súdu zrušil a vrátil na ďalšie konanie len v časti vyčíslenia výšky súdneho poplatku za konanie o vyporiadanie BSM (bod 25 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd dospel k záveru, že existujúca nečinnosť krajského súdu v napadnutom konaní aj s prihliadnutím na skutkovú zložitosť veci nedosahuje takú ústavne relevantnú intenzitu, na základe ktorej by došlo k porušeniu sťažovateľom namietaného základného práva. Ústavný súd preto v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

28. V súlade so svojou konštantnou judikatúrou ústavný súd opakovane pripomína, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, III. ÚS 359/08). Pojem „zbytočné prietahy“ je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. Len v prípade, ak ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa vyznačoval takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy, môže vysloviť porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (m. m. I. ÚS 38/04, III. ÚS 24/04, III. ÚS 372/06, I. ÚS 156/2019, I. ÚS 411/2020). Ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, preto sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, IV. ÚS 513/2020).

V.

Prikázanie okresnému súdu konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

29. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu a krajskému súdu konať bez zbytočných prietahov. Keďže zo skutkového stavu vyplýva, že krajský súd v odvolacom konaní medzičasom rozhodol (bod 25 tohto nálezu, pozn.), ale napadnuté konanie nebolo ako celok právoplatne skončené (ústavný súd vlastným prieskumom zistil, že po vrátení súdneho spisu z krajského súdu okresný súd zasielal sporovým stranám len doložky právoplatnosti k rozsudku krajského súdu a v napadnutom konaní nevykonal žiadny iný úkon smerujúci k právoplatnému skončeniu konania ako celku, pozn.), ústavný súd mohol adresovať príkaz konať bez zbytočných prietahov len okresnému súdu (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo vzťahu ku krajskému súdu nebolo možné sťažnostnému návrhu vyhovieť (bod 4 výroku tohto nálezu).

30. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľ v sťažnostnom návrhu požaduje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur. Svoj návrh odôvodňuje najmä predmetom a neprimeranou dobou trvania napadnutého konania, ako aj nákladmi spojenými s jeho právnym zastúpením (bod 6 tohto nálezu, pozn.).

31. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

32. Vzhľadom na zistenú nečinnosť, ako aj neefektívny postup okresného súdu v napadnutom konaní (body 20 a 21 tohto nálezu, pozn.), s prihliadnutím na predmet namietaného konania, význam rozhodnutia pre sťažovateľa a rozsiahlosť súdneho spisu, ako aj skutočnosť, že krajský súd *de facto* v merite veci rozhodol (bod 25 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšku

požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia, ako aj vo vzťahu ku krajskému súdu a návrhu sťažovateľa, aby mu krajský súd spoločne a nerozdielne s okresným súdom zaplatil finančné zadosťučinenie, ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

33. Reflektujúc argumentáciu sťažovateľa (bod 6 tohto nálezu, pozn.) ústavný súd na tomto mieste pripomína, že priznané finančné zadosťučinenie nie je kompenzáciou za možný neúspech v konaní pred všeobecným súdom a ani náhradou, ktorá by mala slúžiť na úhradu trov konania a právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľ v napadnutom konaní vynaložil (m. m. I. ÚS 356/2020), ale znamená dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva, ale aj priznanie určitého primeraného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 103/2018, I. ÚS 170/2021).

VI.

Trovy konania

34. Okrem ostatných nárokov sa sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti domáha, aby mu priamo ústavný súd uhradil vyčíslenú náhradu trov konania pred ústavným súdom.

35. V kontexte uplatneného nároku sťažovateľa ústavný súd pripomína, že viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje najmä na návrh výroku rozhodnutia (petit), v ktorom sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzuje rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Rozsah prieskumu ústavného súdu je tak v zásade vymedzený definovaním namietaného právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu a vymedzením základných práv a slobôd, ktoré ním mali byť porušené. Ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáhal v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv, resp. proti ktorému si uplatňuje určitý nárok. To platí o to viac, keď je sťažovateľ kvalifikovane právne zastúpený advokátom ako v tomto konkrétnom prípade (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011, IV. ÚS 546/2020). Z konštantnej judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že text uvedený mimo petitu sa pokladá iba za súčasť odôvodnenia ústavnej sťažnosti, ktorou však jej petit nie je možné doplniť (m. m. I. ÚS 316/09, I. ÚS 8/2011, II. ÚS 103/08, II. ÚS 154/09, III. ÚS 235/05, IV. ÚS 174/2011).

36. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Citovaná dikcia zákona o ústavnom súde tak explicitne ustanovuje, že na úhradu trov konania pred ústavným súdom možno zaviazat' len niektorého z účastníkov konania, ktorými sa v konaní podľa čl. 127 ústavy rozumejú (i) sťažovateľ a (ii) orgán verejnej moci, proti ktorému ústavná sťažnosť smeruje (§ 125 zákona o ústavnom súde). Zjednodušene vyjadrené, ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti nemá v žiadnom prípade postavenie účastníka konania, ale nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý poskytuje ústavnoprávnu ochranu namietaným právam sťažovateľov, čím sa implikuje výsledok, že ústavný súd nie je oprávnený a ani povinný, aby uhradil náklady spojené s ústavnoprávnym konaním, ktoré vzniknú niektorému z účastníkov konania, ale disponuje možnosťou, aby v odôvodnených prípadoch niektorému z účastníkov

konania nariadil náhradu trov konania, ktoré vznikli protistrane. Keďže sťažovateľ v časti priznania náhrady trov konania pred ústavným súdom neformuloval svoj sťažnostný návrh proti okresnému súdu a krajskému súdu ako účastníkom konania (§ 125 zákona o ústavnom súde), ústavný súd tejto časti ústavnej sťažnosti nemohol vyhovieť (bod 4 výroku tohto nálezu).

37. Súčasne ústavný súd akcentuje, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. februára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu